

Debat Nationale Politie

12 februari in De Balie

Ybo Buruma

Zowel in mijn hoedanigheid van bestuurslid van de SMV als in die van een praktiserend rechter zal ik hier spreken over de politie. Allereerst wil ik een compliment maken aan de politie. Het gemiddelde opsporingspercentage van 25% is al jaren lang constant en in vergelijking met andere landen niet slecht. Verder blijkt uit onderzoek dat 70% van de burgers vertrouwen heeft in de politie, wat ook niet slecht is.

Dit gezegd hebbende wil ik over twee punten spreken: het grote belang van de verwevenheid van de opsporingstaak en de openbare ordetaak van de politie én de kwaliteit van de opsporing.

Houd vast aan de traditie van de gekoppelde politietaken van opsporing en ordehandhaving

Ik zie een Tweespoorenland ontstaan, waarin – hoewel slechts 25% van de agenten in die hoek werkzaam is – de opsporing gaat prevaleren en op het zogenaamd niet resultaat opleverende ordehandavingswerk wordt neergekeken. Bestuurlijk zit hier een moeilijkheid: burgemeesters stellen daarom BOA's aan omdat ze niks meer over de politie te zeggen hebben (openbare orde, handhaving, veiligheid).

Maar ik zit vooral met een inhoudelijk probleem. Het is vaak het meest effectief om opsporing en bestuurlijke handhaving hand in hand te laten gaan.

Eerste voorbeeld: tegen ondermijnende criminaliteit (georganiseerde misdaad) wordt niet alleen strafrechtelijk maar ook met bestuurlijke middelen opgetreden (en inderdaad: in 2015 was er sprake van 400 aanhoudingen, maar slechts 6 veroordelingen; maar wel 931 bestuurlijke interventies in 2014).

Tweede voorbeeld: radicalisering en terrorismebestrijding zijn twee aspecten die je niet los van elkaar moet bezien. Leve de wijkagent die weet dat hij het strafrecht kan inzetten als hij een nieuwe Nederlander bedreigende woorden hoort uiten, maar het niet altijd doet om zijn informatiepositie te behouden.

Derde voorbeeld: bij overlast-gevende gewelddadige gekken staat de opsporing doorgaans met lege handen (een stalker of een buurtbullebak is vaak maar twee weken van de straat en komt dan weer terug) terwijl er juist met goede bestuurlijke, lokale leiding blijvende druk te zetten is. Een street level bureaucrat die ten aanzien van zo'n type in split second beslissingen moet kunnen nemen om de buurtbullebak aan te pakken, wil het recht en de instituties van het recht nog wel eens als een belemmering van zijn werk zien; maar een hoog opgeleide diender die onmiddellijk denkt aan de mogelijkheden van de wet begrijpt vaak niet dat het recht in dit soort gevallen maar beperkte mogelijkheden biedt om vrede in een buurt te bewerkstelligen – lokaal gezag doet dan vaak meer dan de letter van de regel.

Vergroot de wetskennis bij de agenten (ook bij de basis); minder papier, maar echte, onafhankelijke controle

De kwaliteit van de opsporing kan beter, zeker bij de Basispolitiezorg. Te vaak krijg ik processen-verbaal onder ogen waarin eenvoudige vragen over de bestanddelen van het strafbare feit ontbreken (waarom deed je het? wist je dat je maat een mes had?). Dat komt door gebrek aan wetskennis. Sommige agenten beseffen niet eens dat hun proces-verbaal de

grondstof van het vonnis van de strafrechter is. Ze moeten ook zoveel onzinpapier invullen dat ze de echt belangrijke resultaten van hun werk (de pv's) en het papierwerk dat met bureaucratie te maken heeft (projectvoorstellen, accreditaties, vergoedingen etc.) op een hoop gooien.

De controle op de opsporing heeft een impuls nodig. De rechter houdt niet meer van vormfouten: alleen in de allerergste gevallen doet hij daar wat mee. Omdat het OM in de beleving van de agenten doorgaans toch behoorlijk afstandelijk is (weinig en heel late feedback) en de politie zelf niet een cultuur heeft van elkaar aanspreken, is er nu eigenlijk niemand die echt oplet of bij de toepassing van bijzondere opsporingsmethoden de grenzen in acht worden gehouden – versta me niet verkeerd: ze moeten een enorme hoeveelheid papierwerk inleveren maar dat geeft op zich weinig garantie. Liever zie ik een onafhankelijke toetser – á la de CTIVD - en ik geloof dat er in België ook zo'n commissie voor de politie bestaat, die liever kijkt wat de agenten echt doen dan of zij goed zijn in formulieren invullen.